

Van kaft tot kaft de Bijbel door

**VAN KAFT TOT KAFT
DE BIJBEL DOOR**

inspiratiebundel

Petra van den Hoek

Inhoud en omslag: Petra van den Hoek

ISBN 9789464926194

NUR 700 / 707

www.bravenewbooks.nl

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan *De Nieuwe Bijbel-vertaling*, © Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007.

© 2023 Petra van den Hoek

Inhoud

Inleiding	9
DE WET	11
Genesis	12
Exodus	16
Leviticus	20
Numeri	22
Deuteronomium	25
Terugblik Wet	28
DE VROEGE PROFETEN	33
Jozua	34
Rechters	36
Samuel	38
Koningen	43
Terugblik Vroege Profeten	48
DE GESCHRIFTEN	51
Kronieken	52
Ezra - Nehemia	54
Ruth	56
Ester	57
Job	58
Psalmen	62
Spreuken	64
Prediker	66
Hooglied	67
Klaagliederen	68
Terugblik Geschriften	69
DE GROTE PROFETEN	71
Jesaja	72
Jeremia	78
Ezechiël	81
Daniël	85

Terugblik Grote Profeten	89
DE KLEINE PROFETEN	91
Hosea	92
Joël	93
Amos	94
Obadja	95
Jona	96
Micha	97
Nahum	98
Habakuk	99
Sefanja	100
Haggai	101
Zacharia	102
Maleachi	104
Terugblik Kleine Profeten	105
DE EVANGELIËN	107
Het evangelie volgens Matteüs	108
Het evangelie volgens Marcus	113
Het evangelie volgens Lucas	115
Het evangelie volgens Johannes	119
Terugblik Evangeliën	122
DE HANDELINGEN VAN DE APOSTELEN	123
De handelingen van de apostelen	124
DE BRIEVEN	127
De brief aan de Romeinen	128
De eerste brief aan de Korintiërs	130
De tweede brief aan de Korintiërs	132
De brief aan de Galaten	133
De brief aan de Efeziërs	135
De brief aan de Filippenzen	137
De brief aan de Kolossenzen	138
De eerste brief aan de Tessalonicenzen	139
De tweede brief aan de Tessalonicenzen	140
De eerste brief aan Timoteüs	141

De tweede brief aan Timoteüs	143
De brief aan Titus	144
De brief aan Filemon	145
De brief aan de Hebreëën	146
De brief van Jakobus	147
De eerste brief van Petrus	148
De tweede brief van Petrus	149
De eerste brief van Johannes	150
De tweede brief van Johannes	151
De derde brief van Johannes	152
De brief van Judas	153
Terugblik Brieven	154
OPENBARING VAN JOHANNES	157
Openbaring van Johannes	158
Nawoord	161

Inleiding

De Bijbel raakt. Het is een verzameling boeken die leeft en tot leven wekt. Toch is het niet altijd makkelijk om de inhoud tot je te nemen. Om open en ontvankelijk te lezen, om stil te staan bij wat de woorden met je doen en tussen alle veelheid iets bruikbaar te vinden. Soms zijn inspiratie en aanwijzingen welkom.

Deze bundel laat zien hoe een tocht door de woorden en stiltes van de Bijbel kan zijn. De bundel biedt een korte kennismaking voor mensen die de Bijbel niet kennen, handvaten voor beginnende lezers en ook verrijking voor wie al lang met de Bijbel leeft. Het is geen complete bespreking of academisch verantwoorde studie, maar een verzameling indrukken om in te sprokkelen.

De reis door de Bijbel gaat van kaft tot kaft: boek voor boek van Genesis naar Openbaring. We nemen dus geen korte route, maar lopen geduldig met de eeuwen mee. Dat helpt om zowel het constante als de ontwikkeling in de boodschap te ervaren. Per boek beschrijf ik losse facetten die mij raken. Ook leg ik verbanden met voorgaande boeken en reflecteer ik op het geheel van reeksen die bij elkaar horen. Verder bespreek ik enkele taalkundige parels uit het Hebreeuws, de taal waarin veel boeken oorspronkelijk geschreven zijn. Deze bundel is gebaseerd op *De Nieuwe Bijbelvertaling 2004/2007*, met iets gewijzigde boekvolgorde om de samenhang tussen reeksen beter zichtbaar te maken. Opmerkingen over de Hebreeuwse taal zijn gecheckt op redelijkheid door theoloog en Hebreeuwskenner Hans Reinders.

Let bij het lezen op wat je raakt. De plotselinge ingevingen, en ook de vage gevoelens en gedachten waar je niet zo snel de vinger achter krijgt. Laat je leestempo maar vertragen en sta een tijdje ergens stil. En heb een beetje geduld als het tegen lijkt te vallen. Luisterend lezen kost aandacht en tijd.

DE WET

Genesis

Exodus

Leviticus

Numeri

Deuteronomium

Genesis

Genesis bevat verhalen over het ontstaan van het menselijke leven en over Gods verbinding met dat leven. De verhalen spelen zich af van het vroegste begin tot de tijd van Abraham en zijn achterkleinkinderen, die vermoedelijk leefden rond de 20^e – 19^e eeuw of mogelijk de 18^e – 17^e eeuw voor Christus.

Zegen en schoonheid

- Het raakt me hoezeer het boek gericht is op tot zegen zijn. Wat betekent: het goede verspreiden. Met God als diepste bron van dat goede, en de mens als belangrijke doorgever. En zo vermenigvuldigt het. Want wie goedheid geeft, raakt het zelf niet kwijt.
 - De oorspronkelijke Hebreeuwse boeknaam betekent iets als 'In het begin'. Mooi. Daarbij denk ik niet aan een eenmalige druk op de startknop of een kortdurend bouwproject, maar aan een voortdurend doorgaande wording waar God continu bij betrokken blijft. Zonder zijn adem en geest is er geen leven. Met zijn adem en geest wordt iedereen ook zelf tot bron.
- De verhalen lopen over van schoonheid. Er zitten zoveel patronen in, zoveel symboliek en symmetrie. Enerzijds vult dat me met diep ontzag. Anderzijds lijkt het soms ook kil, alsof de kunst belangrijker is dan de mens. Blijven Gods persoonlijke betrokkenheid en benaderbaarheid altijd overeind in zo'n groots ontwerp? Maar het zien van schoonheid, het ervaren, ermee interacteren, en het scheppen, is juist ook iets dat bij menszijn en persoon-zijn hoort. Dus toont het niet alleen Gods verhevenheid, maar ook zijn persoon-lijke oog en hart en hand. De schoonheid raakt niet alleen mij maar ook hem.

Oertijd

- De rijke symboliek rond de namen Adam en Eva in Genesis 2:4-3:23 houdt me bezig me. Die namen vertegenwoordigen zo

veel! Het Hebreeuwse woord adam betekent iets als 'mens' en vormt een woordspel met het woord adama, dat iets als 'land', 'aarde', 'aardbodem' en 'akker' betekent. Het Hebreeuwse woord eva betekent iets als 'leven'.

- Adam is figuurlijk én letter-lijk de mens gevormd uit stof. Tot levende adam gemaakt door bezieling met Gods adem. Om het land te bewerken waaruit hij zelf bewerkt is. Ook als dat zwoegen wordt, op de vervloekte akker, tot hij tot stof terugkeert. Hij vertrouwt op Gods blijvende bezieling en geeft zijn vrouw de naam Eva: moeder van levenden – niet van doden! Leven is zwaar, maar zwaar gezegend. Echt leven brengt nieuw leven. In welke vorm dan ook.
- Tweemaal is er een man die Lamech heet en beiden komen op aan het eind van een verhaal dat loopt van Adam en het paradijs naar Noach en de ontspoorde wereld. De afzonderlijke verhalen beslaan ongeveer Genesis 2:4-4:26 en 5:1-6:8. De Hebreeuwse naam Lamech schijnt moeilijk te vertalen te zijn, maar suggereert iets als 'sterke man' en 'voor vernedering'. De vinger op de zere plek. Hoogmoed brengt de mensheid in een slechte staat, en de enige weg vooruit is vernedering tot oorspronkelijke hoogte. Echte kracht omvat zwakte.
- De eerste Lamech, uit het geslacht van Kaïn, verdraait Gods dreigement van zevenmaal wraak ter bescherming van de mens, naar zijn eigen dreigement van 77 maal wraak ten gunste van zichzelf. De tweede Lamech, uit het geslacht van Set, vindt in de geboorte van zijn zoon Noach troost voor de gevolgen van de zondeval. Mooie contrasten in levenshouding.
- De rode draad van Gods mededogen en bescherming is indrukwekkend. Al die inzet voor het voorkomen van problemen en escalatie (Genesis 2:15-17, 3:22-24, 4:6-7). En al die aandacht voor het verzachten van angst en schaamte bij mensen die hun hand overspelen (Genesis 3:8-10,21, 4:13-15, 9:20-27). Al vanaf de eerste oerverhalen.
- Het valt me op hoezeer de oercrises in Genesis 3:1-11:9 circelen rondom hetzelfde thema. Telkens reikt de mens op een of andere manier naar een hogere positie. En telkens volgt daarop verkorting van de menselijke levensduur, inperking van de

menselijke macht en/of verspreiding van de mensheid over de aarde. Het is nog te vroeg voor promotie.

Patriarchale tijd

- Bij Abrams ontmoeting met God in Genesis 15 staat nadrukkelijk dat Abram op God vertrouwt. Pal daarna vraagt Abram echter om zekerheid, wordt hij overweldigd door angst en diepe duisternis en zegt God: “wees ervan doordrongen” dat er eerst nog een tijd van vreemdelingschap en onderdrukking zal zijn. Dat raakt me diep. God die de toekomst vertelt. En in dit voorbeeld heeft vertrouwen niets te maken met kalmte, maar met je laten raken door de heftige realiteit.
- De omgang van Gods engelen met Lot in Genesis 19:12-22 ontroert me. Tussen alle heftigheid van de situatie zit zo’n enorm geduld! Ze blijven waarschuwen, letterlijk bij de hand nemen en ter wille zijn. In gedachten zie ik het gebeuren.
- Driemaal zijn de mannen tijdens verblijf in een vreemd land bang om vermoord te worden wegens het hebben van een mooie vrouw, en verzwijgen ze daarom dat zij hun echtgenote is. De situatie verschuift van een onwetende heerser die met haar slaapt (Abram en Sarai in Genesis 12:11-19), naar een onwetende heerser die door God gewaarschuwd wordt voordat hij met haar slaapt (Abraham en Sara in Genesis 20), naar een onwetend volk dat met haar had kunnen slapen (Isaak en Rebekka in Genesis 26:6-11). Interessante ontwikkeling. Beide kampen worden beschermd en getraind.
- Driemaal reizen de families naar Egypte wegens hongersnood. De situatie verschuift van Egypte bereiken en het land uitgezet worden (Abram en Sarai in Genesis 12:10-20), naar Egypte niet bereiken doordat God onderweg tegenhoudt (Isaak en Rebekka in Genesis 26:1-6), naar samen met God Egypte bereiken (Jakob met familie in Genesis 46:1-7). Een mooi subtiel patroon. Ga met God en wacht met God.
- Fascinerend wat de ouders zeggen rond de geboorte van de zonen van Jakob in Genesis 29:31-30:24. Er lijkt ontwikkeling in te zitten. Pas bij Juda looft de moeder de HEER, en bij Jozef is de schaamte weggenomen. En precies deze twee namen lopen als

rode draden door de komende boeken heen. Juda is de stamvader van vele voorlopers in gerechtigheid, tot en met Jezus, en vertegenwoordigt het tweestammenrijk na de splitsing van het koninkrijk Israël. Jozef en zijn zoon Efraïm vertegenwoordigen het tienstammenrijk.

- Het lijkt de manier van praten om allerlei gebeurtenissen te presenteren als persoonlijk ingrijpen van God. Kinderloosheid, sterven, geboorte, rijkdom, armoede. De zwartwitheid ervan stoot me af. Het is mij niet duidelijk hoe men het in die tijd bedoelde.

Exodus

Exodus bevat verhalen over bevrijding van mensen en over het kennen van God. De verhalen spelen zich af in de tijd van Mozes, die vermoedelijk leefde rond de 15^e eeuw of mogelijk de 13^e eeuw voor Christus.

Gods naam en wezen

- Exodus is niet de oorspronkelijke titel van dit boek. De Hebreeuwse boeknaam betekent iets als 'En dit zijn de namen'. In-dringend. Het gaat over mensen die bij hun naam genoemd worden. En het gaat over de namen van God.
- God geeft in dit boek nadrukkelijk een nieuwe naam van zichzelf. Als een persoonsnaam. Het blijft vaag om na te denken over wie, wat, hoe 'God' is. Maar op een of andere manier heeft hij iets persoon-lijks en introduceert hij in Exodus 3:13-14 de naam "IK ZAL ER ZIJN". Dat is een vertaling van "JHWH" (Jahwe) en wordt elders regelmatig aangeduid met "HEER". Deze naam en het latere gebruik ervan is met vele (taal)vragen omgeven, maar de strekking raakt me. God als persoonlijke God. En God als aanwezige God.
 - In Exodus 6:2-3 wordt het nieuwe van de naam onder-streept: "Ik ben de HEER. Ik ben aan Abraham, Isaak en Ja-kob verschenen als God, de Ontzagwekkende, maar mijn naam HEER heb ik niet aan hen bekendgemaakt." Bijzon-der om te lezen.
 - In Exodus 34:5-7 wordt de naam verder toegelicht: "De HEER daalde neer in een wolk, hij kwam naast Mozes staan en riep de naam HEER uit. De HEER ging voor hem langs en riep uit: 'De HEER! De HEER! Een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden ge-slachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar niet alles ongestraft laat en voor de schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen laat boeten, en ook het derde geslacht en het vierde.'" God is een God van goedheid en van verantwoordelijkheid. Kinderen wor-den niet verantwoordelijk gehouden voor de daden van

hun ouders (zie ook Exodus 32:30-33), maar ervaren er logischerwijs wel gevolgen van. Ten goede en ten kwade. Dat is inherent aan vrijheid in verbondenheid.

- Ik heb de gewoonte om over God te denken met de term 'God'. Daarbij heb ik wel persoon-lijke associaties, en het is voor mij een natuurlijke gedachte dat God merkbaar aanwezig is. Toch voel ik een grote drempel om de naam JHWH of IK ZAL ER ZIJN te gebruiken. De term HEER gebruik ik weleens, maar meer als functienaam dan als persoonsnaam. – Confronterend. Gezien de vertaaltrends ben ik niet de enige, want hoewel de Hebreeuwse boeken vol staan met JHWH, is dit in de westerse christelijke traditie veelal vervangen door HEER. Maar het voelt als een gemis. En als misplaatste verlegenheid. JHWH lijkt persoon-lijker, oorspronkelijker, rijker. Volgens mij maakt het uit welke variant je leest voor de algehele ervaring van een boek.
- Ontroerend hoe nadrukkelijk God er een punt van maakt dat hij te midden van het volk Israël wil wonen. Zijn naam is IK ZAL ER ZIJN, en daartoe bevrijdt hij: hij wil in hun midden zijn (Exodus 25:8, 29:45-46). En precies dat is wat het volk ter discussie stelt: is hij er wel? (Exodus 17:7)
- Er worden veel fysieke fenomenen beschreven rondom Gods aanwezigheid en spreken. Soms gaat het over donderslagen, lichtflitsen, hoorngeschal, rook en bevingen. Vaak gaat het over de wolk en het vuur, telkens aanwezig, onderweg en op de berg en bij de tent. En het gezicht van Mozes straalt na contact met God. Fascinerend. Ik zou er graag meer van willen weten. Wat was de rol van natuurverschijnselen en verhaalkunst? Welke menselijke ervaringen zaten erachter? En wat leert het over Gods wezen en expressie? Er moet meer over te zeggen zijn dan dat wat er expliciet geschreven staat.

Mozes

- Bij het roepingsverhaal van Mozes in Exodus 3-4 lijkt het alsof God met de roeping wacht totdat Mozes zelf, bewust of onbewust, naar de berg van God komt (Exodus 3:1). Interessant. En ontroerend hoe hevig de daarop volgende worsteling tussen